

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра загальної і клінічної фармакогнозії та фармакогнозії

Силабус навчальної дисципліни
«Клінічна фармація та фармацевтична опіка»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 240 годин, 8 кредитів ЄКТС.
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Згідно розкладу в аудиторії кафедри загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії. Одеса, вул. Ольгіївська, 4; вул. М. Малиновського, 37
Викладач (-і)	Рожковський Я.В., завідувач кафедри, д.мед.наук, професор Стречень С.Б., доцент, к.мед.наук Трегуб Т.В., доцент, к.мед.наук Полуденко Г.О, асистент, к.мед.наук
Контактна інформація	Довідки за телефоном: (0482) 37-14-91 E-mail: pharmacology@onmedu.edu.ua Очні консультації: четвер з 14.00 до 16.00; субота з 9.00 до 13.00 Онлайн консультації: четвер з 14.00 до 16.00; субота з 9.00 до 13.00 https://moodle.odmu.edu.ua/ або через Telegram/Viber/ Microsoft Teams

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами вищої освіти буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber (через створені у Viber групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни - методологія вибору найбільш ефективних і безпечних лікарських засобів конкретному хворому, їх комбінацій, враховуючи індивідуальні особливості організму, клінічної форми, важкості захворювання, наявності супутньої патології; методологія проведення, разом з лікарем, клінічних випробувань нових фармакологічних засобів.

Мета дисципліни: оволодіння достатнім обсягом теоретичних знань та практичних навичок для проведення разом з лікарем роботи щодо забезпечення максимально раціональної лікарської терапії у конкретного хворого; оволодіння методологією вибору найбільш ефективних та безпечних лікарських засобів, а також їх комбінацій, враховуючи індивідуальні особливості організму, клінічної форми, важкості захворювання та наявності супутньої патології для рекомендацій лікарям; оволодіння методологією проведення, разом з лікарем, клінічних випробувань лікарських препаратів.

Завдання дисципліни: набуття теоретичних знань і практичних навичок для проведення максимально раціональної медикаментозної терапії у конкретного хворого, оволодіння методологією індивідуального підбору ефективних та безпечних препаратів на підставі фармакокінетики, фармакодинаміки, можливих проявів побічної дії, особливостей

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра загальної і клінічної фармакогнозії та фармакогнозії

перебігу захворювання, віку хворого, оптимальних лікарських форм, складання раціональних комбінацій ліків.

Очікувані результати:

За результатами вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

Знати: - основні шляхи фармакологічної корекції захворювань, порушень функції органів та систем; - номенклатуру та класифікації лікарських засобів; - фармакологічну та фармакотерапевтичну характеристику основних груп лікарських засобів; - показання та протипоказання до застосування лікарських засобів; - прояви можливих побічних реакцій лікарських засобів, симптоми передозування сильнодіючими та отруйними лікарськими засобами, методи їх попередження та принципи лікування.

Вміти: - виписувати та аналізувати рецепти на лікарські препарати у різних лікарських формах відповідно до сучасного законодавства України; - визначати групову належність лікарських засобів згідно сучасних класифікацій; - надавати фармакологічну та фармакотерапевтичну характеристику лікарським засобам, логічно пов'язувати механізм дії з фармакодинамікою, фармакодинаміку з показаннями, а побічні ефекти з протипоказаннями до їх застосування; - розраховувати разову дозу лікарського засобу в залежності від віку, маси тіла або площі поверхні тіла пацієнта; - визначати в залежності від особливостей фармакокінетики лікарських засобів кратність прийому лікарського засобу, його добову, курсову дози у пацієнтів різного віку відповідно до супутніх захворювань та застосування інших лікарських препаратів; - обґрунтовувати адекватну лікарську форму відповідно до шляхів введення; - прогнозувати наслідки взаємодії лікарських засобів при їх комбінованому введенні, лікарських засобів та компонентів їжі, лікарських засобів та алкоголю; - оцінювати співвідношення користь/ризик при застосування лікарських засобів; - визначати прояви можливих побічних реакцій лікарських засобів, симптоми передозування сильнодіючими та отруйними лікарськими засобами, методи їх попередження та принципи лікування; - проводити аналіз фармакологічної інформації у сучасних довідниках, наукових та фахових періодичних виданнях.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми навчання.

Дисципліна буде викладатися у формі лекційних занять; практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання.

Лекції: інтерактивні лекції, аналітичні обговорення, робота з нормативними актами.

Практичні заняття:

- словесні методи: бесіда, розповідь, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій;
- наочні методи: ілюстрація (у тому числі мультимедійні презентації), презентація результатів власних досліджень;
- практичні методи: вирішення практичних кейсів, виконання індивідуального завдання.

Самостійна робота:

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять / самостійне опанування матеріалу за темами;
- самостійне виконання індивідуального завдання: розробка, підготовка доповідей та презентацій для захисту індивідуальних завдань.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра загальної і клінічної фармакогнозії та фармакогнозії

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Вступ в клінічну фармацію. Предмет, задачі, основні принципи.

Тема 2. Основні методи клінічного обстеження хворих. Види медичної документації. Лікарський анамнез.

Тема 3. Клінічна фармакологія: основні принципи та положення дисципліни. Основи клінічної біофармації. Побічна дія ЛЗ. Система фармагляду в Україні за безпекою застосування ЛЗ.

Тема 4. Клініко-фармацевтичні принципи вибору бронхолітичних ЛЗ.

Тема 5. Клініко-фармацевтичні особливості вибору протимікробних ЛЗ в пульмонології.

Тема 6. Клініко-фармацевтичні принципи вибору муколітичних, антигістамінних, протикашльових ЛЗ.

Тема 7. Клініко-фармацевтичні принципи вибору антигіпертензивних ЛЗ.

Тема 8. Клініко-фармацевтичні принципи вибору гіпертензивних ЛЗ. Принципи лікування гіпертензивних кризів та гострих гіпотензивних станів.

Тема 9. Клініко-фармацевтичні підходи до вибору антиангінальних та антиішемічних ЛЗ.

Тема 10. Клініко-фармацевтичні принципи вибору антикоагулянтів, антиагрегантів, тромболітиків. Клініко-фармацевтичні підходи вибору гіполіпідемічних ЛЗ.

Тема 11. Принципи лікування приступу стенокардії, гострого інфаркту міокарду.

Теми 12. Учебно-дослідницька робота студентів: курація хворих, робота з медичною документацією, розгляд та обговорення лікарських призначень, клініко-фармацевтичний розбір.

Тема 13. Клініко-фармацевтичні принципи вибору серцевих глікозидів та інших позитивних кардіотонічних засобів.

Тема 14. Клініко-фармацевтичні принципи вибору сечогінних ЛЗ.

Тема 15. Клініко-фармацевтичні принципи вибору антиаритмічних ЛЗ.

Тема 16. Принципи лікування серцевої астми, набряку легень. Принципи лікування ургентних порушень серцевого ритму.

Тема 17. Клініко-фармацевтичні принципи вибору нестероїдних протизапальних ЛЗ.

Тема 18. Клініко-фармацевтичні принципи вибору стероїдних протизапальних ЛЗ (глюкокортикостероїдів).

Тема 19. Побічні ефекти протизапальних ЛЗ: їх профілактика і лікування.

Тема 20. Захист учебно-дослідницької роботи студентів.

Тема 21. Клініко-фармацевтичні принципи вибору вітамінів, препаратів метаболічного типу дії.

Тема 22. Клініко-фармацевтичні принципи вибору протианемічних ЛЗ. Клініко-фармацевтичні принципи вибору гемостатиків.

Тема 23. Клініко-фармацевтичні принципи вибору протимікробних ЛЗ в урологічній практиці.

Тема 24. Клініко-фармацевтичні принципи вибору ЛЗ для лікування сечокам'яної хвороби. Клініко-фармацевтичні принципи вибору ЛЗ для лікування доброякісної гіперплазії передміхурової залози.

Тема 25. Клініко-фармацевтичні принципи вибору антисекреторних ЛЗ. Клініко-фармацевтичні принципи вибору антацидів.

Тема 26. Клініко-фармацевтичні принципи вибору гепатопротекторів. Клініко-фармацевтичні принципи вибору холеретиків, холекінетиків.

Тема 27. Клініко-фармацевтичні принципи вибору ЛЗ при гіпоацидних станах і

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра загальної і клінічної фармакогнозії та фармакогнозії

кишковому дисбактеріозі. Клініко-фармацевтичні принципи вибору ферментних і антиферментних ЛЗ.

Тема 28. Клініко-фармацевтичні принципи вибору препаратів інсуліну. Клініко-фармацевтичні принципи вибору пероральних цукрознижувачів ЛЗ.

Тема 29. Фармакотерапія діабетичних ком.

Тема 30. Клініко-фармацевтичні принципи вибору ЛЗ для лікування захворювань щитовидної залози.

Тема 31. Клініко-фармацевтичні принципи вибору протиалергічних ЛЗ.

Тема 32. Клініко-фармацевтичні принципи вибору імуноотропних ЛЗ.

Тема 33. Клініко-фармацевтичні принципи вибору ЛЗ, які пригнічують функції ЦНС.

Тема 34. Клініко-фармацевтичні принципи вибору ЛЗ, які стимулюють функції ЦНС.

Тема 35. Загальні принципи антибактеріальної терапії. Спектри протимікробної активності ЛЗ. Класифікація антибактеріальних ЛЗ.

Тема 36. Можливі ускладнення антибактеріальної терапії, їх профілактика та лікування.

Тема 37. Клініко-фармацевтичні принципи вибору антибіотиків.

Тема 38. Клініко-фармацевтичні принципи вибору сульфаніламідів. Ускладнення сульфаніламідної терапії, їх профілактика та лікування.

Тема 39. Клініко-фармацевтичні принципи вибору оксикінолінів, фторхінолонів.

Тема 40. Клініко-фармацевтичні принципи вибору нітрофуранів, нітроїмідазолів.

Тема 41. Клініко-фармацевтичні принципи вибору протівірусних та протигрибкових ЛЗ.

Тема 42. Принципи вибору ЛЗ в анестезіології та реаніматології.

Тема 43. Загальні принципи лікування отруєнь ЛЗ. Антидотна терапія.

Тема 44. Фармацевтична опіка: загальні принципи та положення. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів серцево-судинної системи.

Тема 45. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів дихання.

Тема 46. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів шлунково-кишкового тракту.

Тема 47. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів сечовиділення. Фармацевтична опіка хворих з поверхневими травмами.

Перелік рекомендованої літератури

Основна:

1. Кресюн В.Й. Клініко-фармакологічний глосарій: навч. посібник / В.Й. Кресюн, В.В. Годован, С.Б. Стречень. – Одеса: ОНМедУ, 2015. – 328 с.
2. Нікогосян Л.Р., Стречень С.Б., Відавська Г.Г., Трегуб Т.В., Базалєєва І.В., Полуденко Г.О. Навчально-методичний посібник до практичних занять з клінічної фармації для студентів 4 і 5 курсів фармацевтичного факультету (денної форми навчання): в 2- частинах. – Частина 1. – 774 с., Частина 2. – 932 с. – Одеса, 2020. – Електронна версія.
3. Betram G Katzung Basic and Clinical Pharmacology, 14th Edition. - McGraw-Hill Medical, 2018.- 1235 p.
4. Фармакологія: підручник для студ. мед. ф-тів / Чекман І.С., Горчакова Н.О., Казак Л.І. [таін.]; за ред. проф. І.С.Чекмана. – Вид. 4-те. – Вінниця: Нова книга, 2017. – 784 с.
5. Фармакотерапія з фармакокінетикою: навч. посіб. Для студентів вищ. навч. закл. / І.В.Кіреєв, О.О.Рябова, Н.В.Жаботинська та ін.; за ред. І.В.Кіреєва. – Харків: НФАУ: Золоті сторінки, 2019. – 384 с.
4. Клінічна фармакологія: підручник / За ред. О.М.Біловола. – Вінниця: Нова Книга, 2021. – 544 с.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра загальної і клінічної фармакогнозії та фармакогнозії

5. Клінічна фармакологія: навчальний посібник / М.В. Хайтович, Г.В. Зайченко, І.О. Афанасьєва та ін.; за ред. М.В. Хайтовича та Г.В. Зайченко. – К.: ВСВ «Медицина», 2024. – 335 с.

Додаткова:

1. Клінічна фармакологія / За ред. проф. М.І. Яблучанського, проф. В.М. Савченко. – Харків, 2011. – 406 с.
2. Клінічна фармація (фармацевтична опіка): підручник для студ. вищ. мед. (фармац.) навч. закл. / І.А. Зупанець, В.П. Черних, Т.С. Сахарова та ін. – Х.: НФАУ: Золоті сторінки, 2011. – 704 с.
3. Клінічна фармація: підручник для студентів фармацевтичних факультетів / За ред. В.П. Черних, І.А. Зупанця, І.Г. Купновицької. – Івано-Франківськ, 2013. – 1612 с.
4. Протоколи провізора (фармацевта) / За ред. В.П. Черних, І.А. Зупанця, О.М. Ліщишиної. – Харків: Золоті сторінки, 2013. – 192 с.
5. Фармакоекономіка: Навчальний посібник для студентів вузів / За ред. Л.В.Яковлевої. – Вінниця: Нова книга, 2009. – 208 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Державний Експертний Центр МОЗ України
<http://www.dec.gov.ua/index.php/ua/>
2. Міжрегіональне товариство спеціалістів доказової медицини:
<http://www.osdm.org/index.php>
3. Вісник доказової медицини: <http://www.evidence-update.ru>
4. Європейське товариство клінічних фармакологів і фармакотерапевтів:
<http://www.eacpt.org>
5. Ресурс по взаємодії лікарських засобів: <http://medicine.iupui.edu/flockart/>

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного контролю:

- усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми;
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань за відповідними темами, оцінювання виконання індивідуальних завдань;
- тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні практичні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.
Добре	Здобувач бере участь у занятті; добре володіє матеріалом; демонструє

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра загальної і клінічної фармакогнозії та фармакогнозії

«4»	необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з розв'язання практичних ситуацій з теми заняття. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь у занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Ситуаційні завдання не виконує.

Форма підсумкового контролю: іспит.

До підсумкового контролю у формі іспиту допускаються лише ті здобувачі, які виконали вимоги навчальної програми з дисципліни, не мають академічної заборгованості, їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00.

Іспит, як форма підсумкового (семестрового) контролю, відбувається як окремий контрольний захід. Іспити складаються здобувачами: в період екзаменаційних сесій наприкінці семестру (осіннього та весняного) згідно з розкладом – при стрічковій системі навчання; за графіком навчального процесу після вивчення освітнього компонента відповідно до навчального плану – при цикловому розкладі занять.

Методика проведення підсумкового (семестрового) контролю з освітнього компонента у формі іспиту є уніфікованою та передбачає використання стандартизованих форм. Кількість питань, які виносяться на стандартизований іспит відповідає обсягу кредитів, відведених на вивчення навчальної дисципліни. Форма екзаменаційного білету є стандартизованою та складається зі структурних елементів (складників). Екзаменаційний білет може складатися тільки з теоретичних питань або з додаванням ситуаційної задачі. В кожному білеті може бути від 3 до 5 питань. Питання є короткими, простими, зрозумілими, чіткими та прозорими, складене таким чином, що повна відповідь на нього триває не більше 5 хвилин. Таймінг усного структурованого іспиту є стандартним – не більше 30 хвилин. До кожного питання складається чек - лист (еталон відповіді), який передбачає ключові моменти, обов'язкові для надання повної відповіді на поставлене запитання. До кожного еталону відповіді вказується літературне джерело зі сторінками. Під час проведення усного структурованого іспиту здобувач бачить питання, викладач – чек-лист з еталонними відповідями та визначає, які складові були названі або не названі здобувачем.

Загальна оцінка за усний структурований іспит складається як середньо арифметична всіх отриманих оцінок за відповіді на поставлені питання (в т.ч. ситуаційні задачі).

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота:

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра загальної і клінічної фармакогнозії та фармакогнозії

- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять;
- самостійне виконання індивідуальних завдань, підготовка доповідей та презентацій для захисту індивідуальних завдань.

-

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання індивідуального опитування, виконання тестових завдань, оцінки за розв'язання ситуаційних завдань, виконання індивідуального завдання, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (тестових завдань, ситуаційних завдань, індивідуального завдання, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь:

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються. Запізнення на заняття – не припустимі. Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту здобувач має покинути заняття та в журналі викладач ставить «нб», яку він повинен відпрацювати у загальному порядку.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра загальної і клінічної фармакогнозії та фармакогнозії

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.